

7.lipca 2017 roku po długiej i ciężkiej chorobie zmarł w Łodzi nestor polskiej i łódzkiej filatelistyki Jerzy Tokar, Członek Honorowy Polskiej Akademii Filatelistyki i Polskiego Związku Filatelistów.

Aby z filatelistyki czerpać zadowolenie, radość i satysfakcję, filatelistykę trzeba pokochać, tak jak ja ją pokochałem od 8 roku życia

JERZY TOKAR 1927-2017

W opublikowanych rok temu *Wspomnieniach*, pisząc iż urodził się 24.października 1927 r. w Puławach, Jerzy Tokar od razu dodał – i tu „urodziły się” moje zainteresowania filatelistyką. Te zainteresowania urodziły się i towarzyszyły Mu przez całe życie

Szybko minęły jednak beztrioskie lata dziecięce i przyszły ponure lata działań wojennych i okupacji. Ojciec Jerzego, kapitan saperów, najpierw został internowany na Węgrzech, a następnie przedarł się do Wojska Polskiego na Zachodzie. Mieszkanie rodziców zostało rozgrabione, zginął też m. in. pierwszy dziecięcy album ze znaczkami. Jerzy uczył się, pracował, kolportował podziemne czasopisma Armii Krajowej i... nie zaniedbywał filatelistyki. Przechowywał też liczne przesyłki od ojca, które wędrowały przez Portugalię do Puław, z zachowaniem obowiązujących zasad konspiracji. Jak się później okazało, ojciec również przechowywał listy od żony i syna. Dzięki temu prawie 70 lat później w 2015 roku Jerzy wydał książkę „Polskie militaria z okresu II wojny światowej”, w której znakomicie zobrazował zasady konspiracyjnej korespondencji polskich żołnierzy walczących na Zachodzie z rodzinami w okupowanym kraju.

Po wojnie Jerzy z matką przeniósł się do Łodzi. Ukończył studia ekonomiczne na Uniwersytecie Łódzkim i podjął pracę zawodową w bankowości, a także kontynuował już bardzo poważnie zainteresowania filatelistyczne. Wstąpił od razu do powstałego w 1945 roku Łódzkiego Towarzystwa Filatelistów, a gdy władze rozwiązały regionalne stowarzyszenia filatelistyczne, a ich miejsce zajął utworzony w 1950 roku Polski Związek Filatelistów, został jego członkiem. Zapisał się do Koła przy Łódzkim Domu Kultury (od 1981 Koło nosi imię inż. Czesława Danowskiego) i pozostał mu wierny przez całe życie. Nigdy jednak nie był przeciętnym filatelistą, który ogranicza się tylko do abonowania znaczków, układania ich w klaserach i co najwyżej „błyszczący” w rodzinnym gronie. Jerzy miał instynkt badacza i działacza.

Swoją działalność filatelistyczną rozpoczął jako członek (później sekretarz) Okręgowej Komisji Naukowo-Badawczej, kierowanej przez wybitnego filatelisę inż. Czesława Danowskiego, a po jego śmierci przez wiele lat właśnie on przewodniczył tej Komisji. Główne kierunki jego zainteresowań i prac badawczych stanowiły historia poczty i teoria filatelistyki. W latach późniejszych był również członkiem Zarządu Okręgu Łódzkiego PZF, a następnie przewodniczącym Okręgowej Komisji Rewizyjnej i przewodniczącym Okręgowego Kolegium Sędziów. Przez trzy kadencje przewodniczył także Komisji Historii Poczty Zarządu Głównego PZF.

Przed wszystkim jednak pasjonował się piśmiennictwem filatelistycznym. Poczynając od 1950 roku opublikował ponad 250 artykułów badawczych w prasie filatelistycznej, uzyskując liczne wyróżnienia w konkursach publicystycznych. Publikował przede wszystkim w polskich czasopismach, a także w czasopismach niemieckich, amerykańskich i czeskich. Od 1973 współpracował z Redakcją „Łódzkiego Biuletynu Filatelistycznego” i właśnie na łamach tego czasopisma opublikował m.in. obszerny artykuł *Zaniedbane dziedziny badawcze polskiej filatelistyki*, który zachęcił wielu filatelistów do

podjęcia lub rozwinięcia badań w tych dziedzinach. Od 1977 do 2010 roku był członkiem Kolegium Redakcyjnego „Historyczno-Badawczego Biuletynu Filatelistycznego”.

W swoim dorobku Jerzy Tokar miał także znaczące dla polskiej filatelistyki opracowania publikowane w wydawnictwach zbiorowych. W monografii *Filatelistyka w Łódzkiem* (1977) zamieścił artykuł o pocztach w gettach regionu łódzkiego w latach 1940-1944. Był członkiem Kolegium Redakcyjnego, redaktorem działu „Teoria filatelistyki” i autorem kilkuset haseł w wydanej przez PWN w 1993 *Encyklopedii filatelistyki*. Wspólnie z Bronisławem Brzozowskim opracował książkę *Polska cenzura korespondencji w latach 1918-1922* (2002). Przetłumaczył z języka niemieckiego i uzupełnił przypisami książkę Stefana Petriuka *Poczty lokalne w okupowanej Polsce* (1992). W 2008 wydał własnym nakładem opracowanie *Teoria filatelistyki w zarysie*, a rozszerzona wersja tej pracy pod zmodyfikowanym tytułem zamieszczona została w wydanym dla potrzeb Studium Filatelistyki PZF podręczniku *Podstawy wiedzy o poczcie i filatelistyce*. Dorobek publicystyczny Jerzego Tokara oczywiście znalazł uznanie Kapituły Medalu „Za Zasługi dla Rozwoju Publikacji Filatelistycznych”, która wyróżniła Go tym medalem trzykrotnie (1975,1993,1997).

Ten bogaty dorobek publicystyczny nie zadawał jednak Jerzego. Zdawał sobie sprawę, że ma jeszcze duży zasób wiedzy filatelistycznej, którym winien podzielić się z innymi. Ani wiek, ani nawet słabnące siły fizyczne i pogłębiające się stany chorobowe nie stanowiły dla niego przeszkody. Właśnie w 2014 roku, mając 87 lat, wziął się do przelania na papier tego, czego dotąd jeszcze nigdy nie opisał. I tak powstała pierwsza z książek, już wcześniej wspomniana o polskich militariach z okresu II wojny światowej, oparta na zachowanej szczęśliwie korespondencji rodzinnej z tamtego okresu. Ale było w pamięci jeszcze wiele innych tematów, większych i mniejszych, ważnych i marginalnych ale ciekawych, dotyczących bardzo zróżnicowanych zagadnień. Tkwiły w nim także własne wspomnienia z całego, długiego życia. I tak powstała druga książka *Kalejdoskop filatelistyczny czyli dla każdego coś milego*, podzielona na dwie części ze względów technicznych i finansowych (różnice kosztów ilustracji wielobarwnych i czarno-białych). Autor pokonał jednak własne słabości i chorobę. Z nadludzkim wysiłkiem, ale zrealizował swe ambitne plany.

Przez wiele lat był wykładowcą Studium Filatelistyki PZF i należał do najbardziej lubianych wykładowców przez uczestników Studium. Cieszył się ich wielkim szacunkiem, a w przerwach był zasypywany pytaniami, na które zawsze cierpliwie i wyczerpująco ze swadą odpowiadał. Był także sędzią filatelistycznym I klasy, również chętnie udostępniał swoje zbiory zainteresowanym. Sędziował na wystawach ogólnopolskich, okręgowych i lokalnych, także na wystawach w krajach sąsiednich. Był również ekspertem PZF w zakresie ostemplowań i całości pocztowych ziem polskich okresu znaczkowego.

Jerzy Tokar był wielkim miłośnikiem i wybitnym znawcą literatury filatelistycznej. Jak sam się przyznał w swoich *Wspomnieniach* „moja pasja do literatury była chyba silniejsza od pasji do znaczków...”. Przez całe życie kolekcjonował książki i czasopisma filatelistyczne. Zgromadził największą w kraju prywatną bibliotekę filatelistyczną, a jej zasoby zapisał w testamencie w darze Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego z zaleceniem udostępniania filatelistom i historykom poczty.

Gdy w 1994 roku powołana została Polska Akademia Filatelistyki Jerzy Tokar wszedł w jej skład jako członek rzeczywisty, a w 2004 został jej członkiem honorowym. Dopóki pozwalało Mu zdrowie przyjeżdżał na coroczne majowe konferencje naukowe Akademii w Ciechocinku, wygłaszał referaty i komunikaty, brał żywy udział w dyskusjach, zarówno na sali obrad jak i w kularach.

Jerzy Tokar był odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Honorową Odznaką Miasta Łodzi, Honorową Odznaką Województwa Łódzkiego, Odznaką Honorową PCK, złotą odznaką „Zasłużony Pracownik Łączności” oraz innym odznaczeniami. Polski Związek Filatelistów uhonorował Go Złotą Odznaką Honorową (1977), złotą odznaką „Za Zasługi dla

Polskiej Filatelistyki” (1993), medalami 25-lecia (1975) i 30-lecia (1980) PZF, odznaką „100 lat filatelistyki polskiej” (1993), odznaką 50-lecia PZF (2000). Okręg Łódzki PZF w 1981 roku uhonorował Go tytułem „Zasłużony dla Okręgu Łódzkiego PZF” (1981), medalem 75-lecia ruchu filatelistycznego w Łódzkiem (1989) oraz dwukrotnie medalem im. płk mgr W. Bogunia „Za wybitne zasługi dla filatelistyki w Okręgu Łódzkim PZF” (1990,1992). Macierzyste Koło PZF im. inż. Cz. Danowskiego w 2005 przyznało Mu specjalny puchar z okazji 50-lecia członkostwa (2005) oraz pamiątkową plakietkę z okazji 60-lecia członkostwa (2015). W 1992 roku Klub Zainteresowań Znaczkim Polskim działający w Związku Filatelistów Niemieckich wyróżnił Jerzego Tokara medalem im. Jana Witkowskiego za zasługi dla polskiej filatelistyki. Przez filatelistów niemieckich wyróżniony też został „Srebrną Szpilką”, tj. odpowiednikiem srebrnej odznaki honorowej.

W 1998 roku Walny Zjazd Delegatów PZF nadał Jerzemu Tokarowi godność Członka Honorowego PZF, a w 2001 Polska Kapituła Filatelistyczna wyróżniła go filatelistycznym „Oskarem” czyli statuetką „Nike” za całokształt działalności.

12.lipca 2017 roku pożegnaliśmy Jerzego Tokara na Cmentarzu Łódź-Doły wraz z Rodziną oraz pocztem honorowym Polskiego Związku Filatelistów, przedstawicielami najwyższych władz związkowych, licznymi kolegami z Łodzi, Warszawy, Bydgoszczy, Krakowa, Opola i innych miast. Nad grobem Zmarłego pożegnali Henryk Monkos, prezes ZG PZF i Henryk Białek, prezes honorowy PZF.

Jerzy Tokar pozostawił nam cały swój bogaty dorobek filatelistyczny, z którego będziemy mogli korzystać. Ale w naszej pamięci pozostanie jednak przede wszystkim jako człowiek ogromnie doświadczony, mądry starszy Kolega, zawsze niezwykle elegancki, pogodny, pełen życiowego optymizmu (choć życie Go bynajmniej nie oszczędzało), humoru i chęci dzielenia się z innymi swą wiedzą i doświadczeniem.

Będzie Go nam bardzo brakowało.

Polska Akademia Filatelistyki
Zarząd Główny
Zarząd Okręgu Łódzkiego
Polskiego Związku Filatelistów